

Rok akademicki:

2017/18

Jednostka prowadząca:

Instytut Historii Sztuki i Kultury WHiDK

Kierunek:

Historia sztuki

Poziom:

studia pierwszego stopnia (licencjackie), stacjonarne

Nazwa przedmiotu:

Historia sztuki bizantyńskiej i ludów słowiańskich

Język:

PL

Typ przedmiotu:

przedmiot obowiązkowy

Przedmiot obieralny:

nie

Rok studiów, semestr:

rok I, semestr letni

Wymiar:

wykład: 30 godz.

Punkty ECTS:

wykład: 4

Forma zaliczenia:

wykład: egzamin

Prowadzący:

wykład: dr Piotr Grotowski;

Koordynator sylabusu:

dr Piotr Grotowski

Sylabus dostępny w ramach:

- [Historia sztuki bizantyńskiej i ludów słowiańskich](#) [na kierunku:] [Historia sztuki](#) (Hsz), studia pierwszego stopnia (licencjackie), stacjonarne, I rok, semestr letni
 - [prowadzący wykład:30h/e/4ECTS]: dr Piotr Grotowski;

Wymagania wstępne:

Jednoczesny udział w ćwiczeniach z zakresu historii sztuki wczesnochrześcijańskiej i bizantyńskiej; Znajomość faktów dotyczących sztuki antycznej wczesnochrześcijańskiej i wczesnobizantyńskiej nabyta dzięki uczęszczaniu na odpowiednie wykłady w I semestrze.

Cele:

Słuchacze powinni zdobyć podstawową wiedzę na temat sztuki bizantyńskiej, jej odradzania się po okresach politycznych i religijnych wstrząsów (ikonoklazm, IV krucjata) oraz oddziaływania na sztukę

krajów słowiańskich (Bułgaria, Serbia, Ruś) i Europy Zachodniej (Sycylia normañska, Wenecja, niemiecki dwór Teofano).

Treści kształcenia:

T.1 - Omówione zostanie malarstwo ikonowe, monumentalne i miniatorstwo, architektura, rzeźba w kości słoniowej i steatycie, rzemiosło artystyczne od XI do XII w.

T.2 - Przedstawienie sztuki bizantyńskiej w okresie rozbiecia feudalnego z uwzględnieniem środowisk aktywnych na terenie państw krzyżowych).

T.3 - Zaprezentowanie najważniejszych zagadnień związanych z renesansem paleologowski.

T.4 - Omówienie sztuki pierwszego i drugiego państwa bułgarskiego.

T.5 - Przedstawienie najważniejszych zagadnień związanych ze sztuką Serbii w okresie bizantyńskim.

T.6 - Omówione sztuki na terenie Rusi Kijowskiej.

T.7 - Przedstawienie zagadnień związanych z oddziaływaniem średniowiecznej sztuki greckiej na sztukę Europy Łacińskiej (X-XIII w.).

T.8 - Zaprezentowanie malarstwa i architektury na Rusi północnej w XIV-XVI w.

T.9 - Przedstawienie i zanalizowanie najważniejszych środowisk artystycznych w okresie pobizantyńskim.

T.10 - Omówienie poloniców oraz najważniejszych zabytków sztuki ortodoksyjnej w zbiorach polskich.

Wykład stanowi naturalną kontynuację zajęć z poprzedniego semestru. Słuchacze zapoznają się w jego trakcie ze zjawiskiem dyfuzji bizantyńskich wzorów artystycznych i ideowych na obszar nowopowstałych krajów Słowian Południowych i Wschodnich zachodzącej w wyniku misji chrystianizacyjnej Patriarchatu Konstantynopolitańskiego. Punktem wyjścia do owych rozważań jest jednak omówienie przemian zachodzących w sztuce i kulturze bizantyńskiej w X–XI w., które zdecydowały o ich atrakcyjności. Oddzielną kwestią poruszaną w trakcie wykładu pozostają wzajemne relacje pomiędzy środowiskami ortodoksyjnymi a łacińską kulturą Europy Zachodniej (zarówno wpływ Bizancjum na twórczość na dworach karolińskim, ottońskim, normañskim w Palermo i dożów weneckich, jak i zachodnie motywy przeszczepiane na grunt prawosławny za sprawą krzyżowców w królestwie Jerozolimskim oraz w cesarstwie Łacińskim i koloniach włoskich), a także sztuka późnego Bizancjum (tzw. renesans Paleologów) i zjawisko jej kontynuacji po upadku Konstantynopola w roku 1453 (tzw. sztuka pobizantyńska).

Integralnym dopełnieniem wykładu pozostają ćwiczenia o tej samej tematyce. Wykład stanowi naturalną kontynuację zajęć z poprzedniego semestru. Słuchacze zapoznają się w jego trakcie ze zjawiskiem dyfuzji bizantyńskich wzorów artystycznych i ideowych na obszar nowopowstałych krajów Słowian Południowych i Wschodnich zachodzącej w wyniku misji chrystianizacyjnej Patriarchatu Konstantynopolitańskiego.

Punktem wyjścia do owych rozważań jest jednak omówienie przemian zachodzących w sztuce i kulturze bizantyńskiej w X–XI w., które zdecydowały o ich atrakcyjności. Oddzielną kwestią poruszaną w trakcie wykładu pozostają wzajemne relacje pomiędzy środowiskami ortodoksyjnymi a łacińską kulturą Europy Zachodniej (zarówno wpływ Bizancjum na twórczość na dworach karolińskim, ottońskim, normañskim w Palermo i dożów weneckich, jak i zachodnie motywy przeszczepiane na grunt prawosławny za sprawą krzyżowców w królestwie Jerozolimskim oraz w cesarstwie Łacińskim i koloniach włoskich), a także sztuka późnego Bizancjum (tzw. renesans Paleologów) i zjawisko jej kontynuacji po upadku Konstantynopola w roku 1453 (tzw. sztuka pobizantyńska). Integralnym dopełnieniem wykładu pozostają ćwiczenia o tej samej tematyce. Wykład stanowi naturalną kontynuację zajęć z poprzedniego semestru.

Słuchacze zapoznają się w jego trakcie ze zjawiskiem dyfuzji bizantyńskich wzorów artystycznych i ideowych na obszar nowopowstałych krajów Słowian Południowych i Wschodnich zachodzącej w wyniku misji chrystianizacyjnej Patriarchatu Konstantynopolitańskiego. Punktem wyjścia do owych rozważań jest jednak omówienie przemian zachodzących w sztuce i kulturze bizantyńskiej w X–XI w., które zdecydowały o ich atrakcyjności. Oddzielną kwestią poruszaną w trakcie wykładu pozostają wzajemne relacje pomiędzy środowiskami ortodoksyjnymi a łacińską kulturą Europy Zachodniej (zarówno wpływ

Bizancjum na twórczość na dworach karolińskim, ottońskim, normańskim w Palermo i dożów weneckich, jak i zachodnie motywy przeszczepiane na grunt prawosławny za sprawą krzyżowców w królestwie Jerozolimskim oraz w cesarstwie Łacińskim i koloniach włoskich), a także sztuka późnego Bizancjum (tzw. renesans Paleologów) i zjawisko jej kontynuacji po upadku Konstantynopola w roku 1453 (tzw. sztuka pobizantyńska). Integralnym dopełnieniem wykładu pozostają ćwiczenia o tej samej tematyce. Wykład stanowi naturalną kontynuację zajęć z poprzedniego semestru. Słuchacze zapoznają się w jego trakcie ze zjawiskiem dyfuzji bizantyńskich wzorów artystycznych i ideowych na obszar nowopowstałych krajów Słowian Południowych i Wschodnich zachodzącej w wyniku misji chrystianizacyjnej Patriarchatu Konstantynopolańskiego. Punktem wyjścia do owych rozważań jest jednak omówienie przemian zachodzących w sztuce i kulturze bizantyńskiej w X–XI w., które zadecydowały o ich atrakcyjności. Oddzielną kwestią poruszaną w trakcie wykładu pozostają wzajemne relacje pomiędzy środowiskami ortodoksyjnymi a łacińską kulturą Europy Zachodniej (zarówno wpływ Bizancjum na twórczość na dworach karolińskim, ottońskim, normańskim w Palermo i dożów weneckich, jak i zachodnie motywy przeszczepiane na grunt prawosławny za sprawą krzyżowców w królestwie Jerozolimskim oraz w cesarstwie Łacińskim i koloniach włoskich), a także sztuka późnego Bizancjum (tzw. renesans Paleologów) i zjawisko jej kontynuacji po upadku Konstantynopola w roku 1453 (tzw. sztuka pobizantyńska). Integralnym dopełnieniem wykładu pozostają ćwiczenia o tej samej tematyce.

Efekty kształcenia:

WIEDZA

W_1 Student powinien mieć opanowaną i umieć swobodnie posługiwać się terminologią z zakresu historii sztuki bizantyńskiej i ludów słowiańskich.

W_2 Student powinien potrafić analizować cechy formalno-stylowe oraz treści ikonograficzne dzieł sztuki bizantyńskiej i ludów słowiańskich, umieć określić ich czas i środowisko powstania oraz technikę wykonania.

W_3 Student powinien znać podstawowe fakty z zakresu historii omawianych okresów, umieć powiązać je z osobami historycznymi, wydarzeniami politycznymi, oraz z historii Kościoła, a także wskazać jak uwarunkowania historyczne wpływały na formuły artystyczne tworzonej sztuki.

KOMPETENCJE

K_1 Student powinien mieć świadomość wspólnoty artystycznej oraz wzajemnych oddziaływań artystycznych pomiędzy sztuką Europy Wschodniej i Europy Łacińskiej (okcydentalizacja sztuki prawosławnej, wschodnie importy na obszarze kultury łacińskiej: Sycylia, Wenecja).

Metody i narzędzia dydaktyczne:

M.1 Wykład

M.2 Prezentacja multimedialna

M.3 Zajęcia terenowe

Sposoby sprawdzania i warunki zaliczenia:

Egzamin ustny.

Egzamin obejmuje całość materiału, w skład którego wchodzi także wykład z zakresu sztuki wczesnochrześcijańskiej i bizantyńskiej.

- 1) Rozpoznanie prezentowanego na ilustracji dzieła sztuki oraz omówienie związanej z nim problematyki artystycznej w zakresie datowania, środowiska powstania oraz znaczenia.
- 2) Rozmowa na temat opracowań naukowych przeczytanych przez egzaminowanego sprawdzająca jego stopień znajomości literatury oraz poziom jej rozumienia.
- 3) Prezentacja zagadnienia teoretycznego poznanego w trakcie zajęć (także wykładu z poprzedniego semestru i ćwiczeń).

Ocenie podlega także umiejętność posługiwania się właściwą terminologią oraz wiedza na temat historyczno-kulturowego kontekstu danego zjawiska artystycznego (znajomość podstawowych faktów z zakresu topografii, historii, religii, filozofii i kultury literackiej epoki).

Lektury podstawowe:

Krautheimer R., *Early Christian and Byzantine Architecture*, Harmondsworth 1975 (albo do wyboru: Mango C., *Byzantine Architecture*, London 1978);
Łazariew W. N., *Istorija vizantijskoj živopisi*, t. 1–2, Moskva 1986 (także w wersji włoskiej: Lazarev V., *Storia della pittura bizantina*, Torino 1977);
Mango C., *The Art of the Byzantine Empire 312–1453. Sources and Documents*, Tronto – Buffalo – London 1986 (przynajmniej po jednym wybranym tekście źródłowym z każdej epoki);
Brykowski R., Chrzanowski T., Kornecki M., *Sztuka Rumunii*, Wrocław 1979 (tylko rozdziały poświęcone sztuce Mołdawii i Wołoszczyzny w okresie średniowiecza);
Molè W., *Sztuka rosyjska do roku 1914*, Wrocław – Kraków 1955 (tylko okres średniowiecza);
Molè W., *Sztuka Słowian południowych*, Wrocław – Warszawa 1962 (tylko rozdziały poświęcone sztuce Bułgarii, Serbii i Macedonii w okresie średniowiecza);
Różycka-Bryzek A., *Bizantyńsko-ruskie malowidła w kaplicy zamku lubelskiego*, Warszawa 1983 [ze względu na materiał ilustracyjny zob. też: eadem, *Freski bizantyńsko-ruskie fundacji Jagiełły w kaplicy zamku lubelskiego*, Lublin 2000.];
Underwood P. (red.), *The Kahriye Djami*, t. 1–4, Princeton 1966-1975;

Lektury uzupełniające:

Cutler A., *The Hand of the Master: Craftsmanship, Ivory, and Society in Byzantium (9 th-11 th Centuries)*, Princeton 1994;
Kondakov N. P., *Ikonografija Bogomatieri*, t. 1–3, S.-Peterburg 1914 (reprint 1991);
Ousterhout R., *Master Builders of Byzantium*, Princeton 1999.
Pace V. (red.), *Treasures of Christian Art in Bulgaria*, Roma 2000;
Ars Graeca – Ars Latina. Studia dedykowane Profesor Annie Różyckiej Bryzek, Kraków 2001;
Skrzyniarz S., *Hades. Recepcja, sens ideowy i przemiany obrazu pogańskiego boga w sztuce bizantyńskiej*, (*Ars vetus et nova* t. 7) Kraków 2002;
Dionizjusz z Furny, *Hermeneia czyli objaśnienie sztuki malarskiej*, tłum. I. Kania, Kraków 2003;
Amiranaszwili Sz., *Sztuka gruzińska*, Warszawa 1973;
Brykowski R., *Drewniana architektura cerkiewna na koronnych ziemiach Rzeczypospolitej*, Warszawa 1995;
Podlacha W., *Malowidła ścienne w cerkwiach Bukowiny*, Lwów 1912;
Boschkov A., *Die Bulgarische Malerei von den Anfängen bis zum 19. Jahrhundert*, Recklinhausen 1969;
Byzantium. Faith and Power (1261–1557), red. H. C. Evans, New York 2004;
Czubinaszwili G. N., *Gruzinskoe czekannoje iskusstwo*, Tbilisi 1959, t. 1–2;
Glory of Byzantium. Art and Culture of the Middle Byzantine

Uwagi: